

РЕЦЕНЗІЯ

*доктора економічних наук, професора Пасічного Миколи Дмитровича
на дисертаційну роботу*

Дуди Галини Зіновіївни

*на тему «Бюджетна політика стимулювання економічного розвитку»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*

1. Актуальність теми.

Бюджетна політика спрямована на виконання покладених на державу функцій і завдань, виходячи з системи національних пріоритетів. Зокрема забезпечення і посилення обороноздатності держави, підвищення рівня суспільного добробуту, якості людського потенціалу, сприяння стійкому економічному розвитку тощо. Бюджетна політика спрямовується на оптимізацію та раціоналізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів через бюджетну систему, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження інтересів держави та регіонів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державної заборгованості та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу. Бюджетна політика повинна спрямовуватися на ефективні бюджетні програми, які в перспективі зможуть забезпечити економічний розвиток.

Актуальним і доцільним є подальше зміцнення ролі бюджетної складової в забезпеченні економічного зростання. Важливим є визначення пріоритетів бюджетної політики, у тому числі на середньострокову перспективу, виходячи з основних засад соціально-економічного розвитку країни, удосконалення державного регулювання у сфері формування доходів бюджету, планування та використання видатків бюджету, міжбюджетних відносин, що підвищить рівень ефективності функціонування економічної і бюджетної системи в цілому. При обґрунтуванні пріоритетних завдань бюджетної політики та шляхів їх реалізації

важливим є врахування глобалізаційних процесів, здійснення оцінки їх впливу на стійкість і стабільність складових системи державних фінансів, у тому числі доцільним є врахування світових тенденцій інституційних трансформацій у бюджетному середовищі. Вищезазначене свідчить про актуальність та своєчасність дисертаційної роботи Дуди Галини Зіновіївни.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно-економічного університету: «Фінансова стратегія суспільного розвитку» (номер державної реєстрації 0118U000047), «Фінансова політика соціально-економічного розвитку країни» (номер державної реєстрації 0121U00344), «Фінансово-бюджетна політика в умовах суспільно-економічних перетворень» (номер державної реєстрації 0124U000331).

3. Ступінь обґрунтованості основних положень і висновків, сформульованих в дисертації.

Сформульовані Дудою Г.З. основні положення і висновки обґрунтовані достатньою кількістю наукових положень та підтверджені науковими результатами. Здобувачем досягнуто основну мету дослідження – розкрито теоретичні засади та удосконалено методологічні положення системи формування та реалізації бюджетної політики економічного розвитку, підвищено бюджетну результативність в умовах економічних перетворень.

4. Достовірність основних наукових положень, висновків проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Достовірність результатів дослідження, висновків і рекомендацій, які містяться в дисертаційній роботі в цілому є достатньою. Наукова проблема досліджена автором, базується на аналізі законодавчих та нормативно-правових актів з питань формування бюджетної політики, статистичних та аналітичних

матеріалів органів державного управління, наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених.

Наукові положення, результати, висновки дисертаційного дослідження підтверджуються публікаціями у наукових виданнях та їх оприлюдненням на наукових конференціях. Опубліковано 9 наукових праць, у тому числі 3 статті у наукових фахових виданнях, 6 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій, загальним обсягом 2,7 друк. арк.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених в ній наукових положень дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх обґрунтованості згідно встановлених вимог та відповідність дисертації Дуди Г.З. освітньо-науковій програмі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

5. Новизна основних наукових положень, висновків, проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розкритті сутності формування та реалізації бюджетної політики забезпечення збереження національної економіки в умовах воєнного стану та стимулювання економічного розвитку, яка полягає у сукупності інституційних засад та адаптивних бюджетних механізмів підвищення ефективності бюджетного планування та виконання бюджетних програм відповідно до пріоритетних напрямів розвитку економіки, змін соціально-економічного стану країни. У дисертації удосконалені підходи щодо формування бюджетної політики стимулювання економічного розвитку, положення щодо особливостей формування та реалізації пріоритетів бюджетної політики в умовах воєнного стану.

Значним доробком автора є розвинуті положення щодо інституційних засад бюджетної політики економічного розвитку в умовах воєнного стану.

6. Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в удосконаленні засад формування та реалізації бюджетної політики стимулювання економічного розвитку, що сприятиме підвищенню її ефективності та результативності. Наукові результати, висновки дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність Секретаріату Кабінету Міністрів України при опрацюванні проектів нормативно-правових актів з питань розробки та реалізації бюджетної політики держави.

7. Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації.

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційного дослідження Дуди Галини Зіновіївни свідчить про їхню повну ідентичність в частині формулювання теми, об'єкту, предмету, завдань, положень, новизни, висновків до розділів, загальних висновків. Загалом зміст анотації відтворює інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї тексту, викладені стилю. Дисертація відповідає вимогам, встановленим Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

8. Структура дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, показано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету і завдання дослідження, наведено наукову новизну одержаних результатів, показано практичне значення отриманих результатів, апробацію результатів дослідження та публікації.

У першому розділі «Теоретичні засади бюджетної політики» розкрито сутність бюджетної політики як інструменту розвитку економіки, розглянуто положення до формування бюджетної політики як складової економічного

розвитку країни, узагальнено і систематизовано досвід зарубіжних країн у сфері формування та реалізації бюджетної політики, яка сприяє економічному розвитку.

У другому розділі «Становлення системи формування бюджетної політики» досліджено інституційні засади формування бюджетної політики, особливості вітчизняної бюджетної політики у сфері формування дохідної частини бюджету, розвинуто положення щодо планування та виконання видаткової частини бюджету.

У третьому розділі «Напрями розвитку бюджетної політики стимулювання економічного розвитку» удосконалено положення щодо посилення ефективності видатків бюджету, розвинуто підходи до використання бюджетної стратегії, враховуючи циклічність економіки.

Висновки дисертації містять узагальнені результати дослідження щодо теоретичних засад та механізмів формування бюджетної політики стимулювання економічного розвитку.

9. Окремі дискусійні питання та зауваження.

Відзначаючи позитивні сторони роботи, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. У дисертації зазначено, що при формуванні бюджетної політики важливо виходити з необхідності забезпечення фінансової та соціальної стабільності, передбачуваність бюджетної політики є однією з основних складових макроекономічної стабільності (с. 31). Однак, важливо було б приділити більше уваги питанню забезпечення передбачуваності бюджетної політики та її впливу на макроекономічну стабільність.

2. У дисертаційному дослідженні визначено, що бюджетна політика є однією з основних складових державного регулювання економіки країни, визначення бюджетної пріоритетності достатньо суттєво впливає на структурні перетворення у галузях економіки, соціальній сфері, рівень людського капіталу, конкурентоспроможність національної економіки (с. 37-38). Разом з тим,

вважаємо, що важливим було б більш поглиблено розкрити основні механізми бюджетної політики.

3. Автором зазначено, що доцільним є удосконалення інституційних засад результативності бюджетної системи, у тому числі формування доходів бюджету з урахуванням виваженої податкової політики, ефективного планування та використання видатків бюджету (с. 78). Проте, доцільним було б більш розгорнуто показати підходи до формування дієвої податкової політики.

4. У дисертаційній роботі визначено, що інструмент регулювання бюджетних видатків передбачає різні форми впливу на суспільні процеси і визначається необхідністю посилення ефективності бюджетного механізму, підвищення його ефективності та ефективності у реалізації пріоритетів бюджетної політики (с. 116). Разом з тим, на нашу думку, було б доцільним більш поглиблено розкрити методи посилення ефективності бюджетного механізму.

5. У дисертаційному дослідженні зазначено, що прогнозування динаміки видатків бюджету у середньостроковій перспективі дозволяє враховувати як короткострокові, так і середньострокові фіскальні наслідки (с. 163). Водночас, слід було б приділити більше уваги аналізу фіскальних наслідків.

Разом із тим, висловлені зауваження мають переважно дискусійний характер і не знижують теоретико-методологічного рівня представленої дисертаційної роботи.

10. Загальний висновок та відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Дуди Галини Зіновіївни на тему «Бюджетна політика стимулювання економічного розвитку» є актуальною за змістом, логічно структурованою, містить наукову новизну та практичну цінність. Тема і зміст дисертації відповідають спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»). Дисертаційна робота не містить ознак порушення академічної доброчесності.

Наукові положення, що містяться в дисертації та виносяться на захист, отримані здобувачем особисто. Опубліковані наукові праці за матеріалами дисертаційної роботи відображають зміст дисертації та результати наукового дослідження. Основні положення дисертації обговорені на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

Підсумовуючи, слід зазначити, що рецензована дисертація «Бюджетна політика стимулювання економічного розвитку» є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40, вимогам освітньо-наукової програми, яку завершив здобувач, вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. Наведені у рецензії зауваження не знижують наукового рівня і загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Загалом дисертаційна робота на тему «Бюджетна політика стимулювання економічного розвитку» заслуговує на позитивну оцінку, а її автор – Дуда Галина Зіновіївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

РЕЦЕНЗЕНТ:

Професор кафедри фінансів

Державного

торговельно-економічного університету,

доктор економічних наук, професор

Микола ПАСІЧНИЙ

Підпис М. Пасічний засвідчую

Начальник відділу кадрів _____

Н. Шевченко